

RADU FLORESCU
1931 - 2003

S-a stins fulgerător cel care a fost Radu Florescu.

S-a născut pe 13.11.1931 într-o distinsă familie de intelectuali, în care tatăl, Grigore Florescu, elev la rândul său al magistrului Vasile Pârvan, a jucat un rol decisiv în formarea viitorului specialist, care astfel s-a îndreptat spre studierea epocii romane și a celei bizantine.

Studiile universitare le-a urmat la Universitatea București, absolvind cursurile Facultății de Istorie în 1954, cu o lucrare de licență ce avea drept subiect "Agricultura în Dobrogea la începutul stăpânirii romane". Interesul pentru epoca romană avea să fie demonstrat apoi și de lucrarea de doctorat "Arhitectura militară romană în Dacia și Scythia Minor".

În 1954 și-a început cariera de cercetător la Institutul de Istoria Artei iar din 1956 a continuat să lucreze în cadrul Institutului de Arheologie din București.

1960 a fost anul în care, în cadrul Direcției Monumentelor Istorice a început să-și dedice eforturile monumentelor și ocrotirii acestora.

Apoi, din 1964 a activat în cadrul Direcției Muzeelor din Comitetul de Stat pentru Cultura și Artă iar din 1974, devine director adjunct în Direcția Monumentelor Istorice.

Anul 1975 a marcat o altă dimensiune a activității sale : formarea și perfecționarea profesională a muzeografilor din muzeele de istorie în cadrul Centrului de Perfecționare al C.C.E.S, în calitate de șef al sectorului muzeelor.

Din anul 1979 a început colaborarea sa cu Institutul de Istoria Artei- Nicolae Grigorescu, Catedra de Muzeologie. Astfel, de-a lungul a numeroși ani, multe serii de studenți au beneficiat nu numai de cunoștințele sale dar și de sprijinul și înțelegerea sa permanentă.

După 1990 a fost printre primii care au considerat că este timpul ca și în domeniul muzeelor să se revină la cursul firesc de care acestea fuseseră îndepărtate aproape o jumătate de secol, nu numai în calitate de președinte al Comisiei Naționale a Muzeelor sau al Comitetului Național Român al I.C.O.M., ci în primul rând în calitate de specialist și profund cunoscător al lumii muzeografilor, al patrimoniului cultural.

A crezut, cum puțini au putut, în muzeu, în locul și rolul pe care acesta și slujitorii săi trebuie să-l joace în societate.

Din 1993 și până în 1996 a fost Director General al Muzeului Național de Istorie a României. Aici, în această calitate, a reușit să-și imprime viziunea sa asupra rolului și a modului în care această mare instituție muzeografică a României trebuia să funcționeze în noile condiții. Într-o înțelegere largă a fenomenelor și a rolului MUZEULUI, a conturat direcții viitoare. A explicat în permanență și a dirijat evoluția lucrurilor spre scopul propus, lăsând fiecăruia loc pentru contribuții personale.

Dincolo de datele ce uneori nu spun mult, personalitatea sa a fost cea care definește tot ceea ce a făcut. Cu tenacitate a traversat furtunile și cu înțelepciune bucuriile.

Urcând și coborând pe valurile vieții a fost în permanență același, egal cu el însuși, spirit enciclopedic, egal și profund interesat, dincolo de date și evenimente, de oameni, deschis și generos adeseori dincolo de limitele înțelegerii multora. Înțelegând și iubind a reușit să păstreze până dincolo de timp prietenii și să modeleze spirite tinere. I-a înțeles, pe toți, acceptându-i așa cum erau, cu calități și defecte, pentru el prevalând primele, căutând cu înțelepciune să corecteze, gata să sprijine, să ajute, fiind alături de ei și ideile lor.

Curiozitatea, trăsătură structurală a personalității sale, l-a condus spre multe și variate domenii în care vedea cunoștințe ce depășeau pe mulți dintre contemporanii săi. A înțeles, poate mai repede decât mulți, ce trebuie făcut și mai ales cum. În permanență a fost deschis pentru nou. A deschis căi, a dat sau sugerat soluții, a încercat să facă. Multe s-au împlinit, altele ne rămân nouă să le încheiem.

Într-o accepțiune largă, a colaborat cu toți cei din jurul său, chiar și atunci când unii dintre ei nu-l înțelegeau sau nu erau capabili să-i fie alături. A încercat să schimbe mentalități și uneori a găsit neprietanii, întotdeauna rămânând egal cu sine și cu ceilalți.

Acestei generozități sufletești i se datorează și tot ceea ce a făcut la catedră, aproape un sfert de secol și ce a realizat pentru slujitorii muzeelor, timp de peste trei decenii. Din prea plinul inimii și sufletului a împărțit tuturor, în permanență, cu blândețe și înțelepciune.

Secole și secole maiestuosul fluviu a curs pe lângă Capidava și fără îndoială că va mai curge în continuare pe lângă ruinele pe care le-a iubit atât, și el și părintele său. Două generații ale unei familii de arheologi pe care numai moartea le-a despărțit în lumea noastră de ea. Sufletele lor vor rămâne să o protejeze. Pacea, liniștea și frumusețea sunt cele ce străjuiesc bătrâna cetate care a cunoscut o altă viață mai bine de o jumătate de veac împreună cu Grigore și Radu Florescu.

Știm că ordinea lumii este inexorabilă și trebuie să ne obișnuim, cu gândul măcar, că suntem trecători în astă lume....

Sper că într-o zi ne vom revedea, acolo, în lumea umbrelor, vizitându-vă ca de atâtea ori, domnule profesor, pe malul Dunării la Capidava, de care nimeni și nimic nu v-a putut despărți, acolo, unde sunt sigur că Dumneavoastră veți fi.

Dragomir Popovici

Bibliografie selectivă

Lucrări științifice

Volume

- *Capidava. Monografie arheologică*, I (în colaborare cu Gr. Florescu și P. Diaconu), București, Ed. Academiei, 1958.
- Repertoriul monumentelor și obiectelor de artă din timpul lui Ștefan cel Mare București Ed. Academiei, 1958, (colaborare).
- Cucerirea romană în provinciile sud-dunărene. Lucrare documentară, 450 p. Comisia pentru studierea formării limbii și poporului român, 1960.
- Arta pe teritoriul României din cele mai vechi timpuri până la mijlocul secolului al VI-lea "Istoria Artelor plastice în România", București, Ed. Meridiane, 1968, vol. I, p. 49-89.
- Arta pe teritoriul României de la mijlocul sec. al VI-lea până în primele decenii ale secolului al XIV-lea (în colaborare cu Răzvan Theodorescu). "Istoria artelor plastice în România", București, Ed. Meridiane, 1968, vol. I, p. 91-113.
- Ion Miclea, *Columna*. Cluj, Dacia, 1971, Studiu și comentariu arheologic.
- Adamclisi București, Ed. Meridiane, 1973. Tezaure transilvane. Ed. Meridiane, 1979, (în colaborare cu Ion. Miclea).
- Dicționar enciclopedic de artă preistorică și antică din România, Ed. Științifică și enciclopedică, 1981, (în colaborare).
- Histria (în colaborare cu Ion Miclea), București, Ed. Meridiane, 1989.
- *L'art de l'antiquité daco-romaine*, București, Ed. Meridiane, 1986.
- *Arta dacilor* București, Ed. Meridiane, 1968.

Articole și studii

- Un tip ceramic necunoscut din veacul al VI-lea era noastră, SCIA, II, 1955, 3-4, p. 338-342.
- Note despre olărie smălțuită din sec. X-XI, SCIA III, 1956, 1 –p. 290-292.
- Argicultura în Dobrogea la începutul stăpânirii romane I – SCIV VII, 1956, 3-4, p. 367-392; II-SCIV VIII, 1957, 1-4, p. 149-167.
- Capidava. Raport asupra activității arheologice din 1956 (în colaborare). MCA, V, p. 555-564.
- Săpăturile arheologice de la Capidava, (în colaborare) MCA, VI, p. 617-627.
- Săpăturile arheologice de la Capidava, (în colaborare) MCA, VII, p. 571-581.
- Săpăturile arheologice de la Capidava, (în colaborare cu Gr. Florescu și Gloria Ceacalopol MCA, VIII, p. 694-704.
- Unele observații cu privire la ceramica decorată cu culoare roșie din așezarea târzie de la Capidava. SOIV IX, 1958, 1, p. 131-140.

- Problema originii ceramicii românești și unele descoperiri recente de la Capidava “Omagiu lui George Oprescu”, București, 1961, 199-210.
- Noi punct de vedere și noi propuneri cu privire la reconstituirea Monumentului triumfal de la Adamclisi. “Monumente istorice. Studii și lucrări de restaurare”, 1961, p. 159-186.
- Sur le type architectonique du Palais des Augustales de Sarmizegetusa, Acta Antiqua Philippopolitana, Studia Archaeologica, Serdicae – MCML – XIII, p. 95-104.
- Lucrul lemnului în așezarea feudală timpurie de la Capidava. “Revista de etnografie și folclor”, tom 10, 1965, 5, p. 529-536.
- Problema originii bazilicii creștine și principia fazei târzii a castrului Drobeta, “Apulum”, V, 1965, p. 573-590.
- Importanța cercetărilor și studiilor de topografie istorică pentru organizarea activității muzeelor. “Revista muzeelor”, II, 1965, 27, p. 113-119.
- Noi documente epigrafice descoperite la Drobeta (în colaborare cu M. Davidescu). “Revista muzeelor”, III, 1966, 3, p. 205-209.
- Nouvelles decouvertes du Haut Moyen-Age a Drobeta (în colaborare cu Mișu Davidescu) “Actes du VIIe Congres International des sciences prohistoriques et protohistoriques” Prague 1966, p. 212-213.
- Relations entre la Syrie-Palestine et la Scythie Mineure a l’epoque du Bas-Empire “Roman Frontier Studies, Tel-Aviv, 1967, p. 166-170.
- - Date noi de la Capidava în legătură cu cultura materială a zonei Dunării de Jos în perioada anterioară campaniilor lui Ioan Tzimisces. “Apulum”, VI, 1967, p. 259-268.
- Două plăci de la Drobeta reprezentând cavalerii danubieni, (în colaborare cu M. Davidescu). “AMN”, V, p. 491-494.
- Muzeele de istorie, centre de studiere a trecutului patriei noastre. “Revista muzeelor”, VI, 1969.
- Muzele ale satului – realizări, preocupări, proiecte cu caracter etnografic, sociologic din România, Sibiu, 1971, p. 44.
- Perfecționarea muzeografiilor arheologici. Realizări și viziuni, (în colaborare cu Ioan Opriș) – “Revista muzeelor”, IX, 1972, 6, p. 564-566.
- Problema stăpânirii bizantine în nordul Dobrogei în sec. IX –XI, “Pontica”, 5, 1972, p. 381-400.
- Limesul dunărean în perioada târzie a Imperiului Roman “Buletinul monumentelor Istorice”, XLI, 1972, 3, p. 23-26.
- Săpăturile de la Capidava (în colaborare cu N. Cheluță-Georgescu). “Pontica”, 7, 1974, p. 417-436.
- Drobeta pe Columna lui Traian. “Drobeta”, 1974, p. 315-321.
- Săpăturile de la Capidava, 1968-1974 (în colaborare cu N. Cheluță-Georgescu). “Pontica”, VIII, 1975, p. 77-85.
- Date noi cu privire la cronologia Capidavei romane târzii. “Pontica”, 8, 1975, p. 261-372.
- -Considerații asupra Monumentului Triumfal de la Adamclisi “Revista Muzeelor și monumentelor. Monumente istorice și de artă”. XLV, 1976, 2, p. 3-10.
- Burii de la Adamclisi? “Pontica”, IX, 1976, p. 65-78.
- Analiza de sistem în arheologie; implicații în evidența bunurilor de interes arheologic. Consfătuirea “Perfecționarea sistemului de evidență al patrimoniului cultural național” Peuce, VIII.

- Importanța izvoarelor arheologice pentru cercetarea istoriei tehnicii populare. Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România. I, Sibiu, 1981, p. 29-32.
- Note de geografie antică. Ziridava, 13, 1981, p. 29-48.
- Țara lui Dromihaites. Pontica 14, 1981, p. 153-170.
- Imago hominis. Arta 29, 1981, 1-2, p. 65-66.
- Cronica de lut a omenirii, Arta 28, 1981, 9-10, p. 14-15.
- Vasile Pârvan. Arta 29, 1982, 9, p. 21-23.
- Conservarea-restaurarea ca etapă a cercetării bunurilor culturale. Cercetări de conservare și restaurare, 2, 1982, p. 23-32. (Muzeul Național de Istorie a României, București).
- Cercetarea științifică în muzeu. Acta Musei Napocensis, 20, p. 743-750.
- Limbajul artistic al Columnei lui Traian. Noi cercetări în domeniul istoriei artei românești. București, ASSP, 1983, p. 6-14.
- Vitruviu, un precursor al etnologiei. Informații pentru o istorie a arhitecturii românești. Ialomița. Materiale de istorie agrară a României, Slobozia, 1983, p. 330-336.
- Drumurile lui Traian la sud de Carpați în războaiele dacice. O nouă interpretare a imaginilor Columnei lui Traian, Drobeta, 1984, p. 51-58.
- Casa – o dovadă de continuitate. Muzeul Satului și de Artă Populară, 5-6, 1985, p. 131-132.
- Granițele Daciei la Ptolemeu. Cultură și civilizație la Dunărea de Jos. Muzeul județean Călărași, 1985, p. 53-59.
- L'urbanisation de la Dacie Romaine, Revue romaine d'histoire 24, 1984, 1-2, ian-iun, p. 7-27.
- Urbanizarea Daciei, Sargetia, 18-19, 1984-1985, p. 149-167.
- Monumente tomitare de școală constantinopolitană, Pontica, 18, 1964, p. 193-202.
- Limesul dunărean bizantin în vremea dinastiilor isauriană și macedoneană, Pontica, 19, 1986, p. 171-177.
- Contribuții la cunoașterea metrologiei dacilor în vremea domniei lui Decebal, Tibiscum, 7, 1988, p. 153 – 1964.
- Stratigrafia Capidavei romane târzii și feudale timpurii, Pontica, 21-22, 1988-1989, p. 187-198 (în colaborare cu Zaharia Covacef).
- Cetățile dacice de pe Columna lui Traian, Symposia Thracologica, 7, 1989, p. 324-330.
- Observații cu privire la statutul dac, Symposia Thracologica, 5, 1987, p. 65-67.
- Calendarul dacic, Symposia Thracologica, 3, 1985, p. 121-123.
- Quelques observations sur le tracé et la partition de la bande à reliefs historiés de la Colonne Trajane, în Cercetări Arheologice, T.II, București, 2000.

Prefețe și ediții îngrijite

- Ion Miclea, "Romania Antiqua", București, Ed. Meridiane 1969, îngrijire științifică (în colaborare cu H. Daicovicu).
- "Enciclopedia civilizației grecești București, Ed. Meridiane, 1970, p. 5-14, prefață și control științific.

- E. Drioton, P. du Bourguet, “Arta faraonilor”, București, Ed. Meridiane, 1972, prefață, p. 5-18.
- Ion Burian. Bohumila Mouchova “Misterioșii Etrusci”, București, Ed. Meridiane, 1973, prefață, p. 5-18.
- Jean-Claude Fredouille “Enciclopedia civilizației și artei romane” Buc, Ed. Meridiane, 1974, prefață și control științific, p. 5-13.
- “Enciclopedia civilizației și artei egiptene” București, Ed. Meridiane, 1974, prefață și traducere (în colaborare cu Gloria Ceacalopol).
- Guy Rachet “Universul Arheologiei”, București, Ed. Meridiane, 1977, prefață, note și traducere (în colaborare cu Gloria Ceacalopol), vol. I, p. 5-31-419-449, vol. II p. 383-391, 405-440.
- Guido Mansuelli “Civilizațiile Europei vechi”, București, Ed. Meridiane, 1978, prefață și control științific
- Pârvan Vasile. Getica. O protoistorie a Daciei. Ediție îngrijită, note, comentarii și postfață București, Ed. Meridiane, 1982.
- Fustel De Coulanges, Cetatea antică, prefață de Radu Florescu, București, Ed. Meridiane, 1984, 2 vol.
- Winckelmann J., Istoria artei antice, postfață și note de Radu Florescu, București, Ed. Meridiane, 1985, 2 vol.
- Andre Miguel, Civilizația Islamului București, Ed. Meridiane, Prefață, traducere (în colaborare cu Gloria Ceacalopol) și îngrijiri .
- Heinrich Schliemann. Pe urmele lui Homer, București, Ed. Meridiane, 1979, Introducere și comentarii.
- Franz Sales Meyer, Ornamentica. București, Ed. Meridiane, 1988, traducere și cuvânt înainte.
- Prefață la Civilizație milenară București, Ed. Sport Turism, 198.
- Philipp Vandenberg Nefertiti, București, Ed. Meridiane, 1980, prefață și note.

Cataloage de expoziții

- Das Wirtschaftsleben, Kunst und Kunstgewerbe in römischen Dakien (în colaborare cu L. David-Țeposu). “Römer in Rumänien”, Köln, 1969.
- Tresores de l’art ancien en Roumanie, Paris, Petit Palais, 1970 (în colaborare).
- Observations sur l’histoire de l’ornementations dans l’antiquite sur le territoire de la Roumanie. “Tresors de l’art ancien en Roumanie”. Paris, 1970.
- Guldakatter from Karpaterna. Statens Historiska Museum, Stockholm, 1970 (în colaborare).
- Treasures from Romania. British Museum, Londra, 1971, (în colaborare).
- Tezaurul din El Dorado. București, aprilie-mai, 1972. (Introducere).
- Exposition d’art ancien Quinzaine roumaine a Bruxelles, 1973, (Introducere).
- Comori arheologice în regiunea Porților de Fier. București, mai-iunie 1978, Epoca romană, p. 143-147.
- Die dakische Kunsthandwerk și Die dako-römischen Kriege vom Ende des 1 und Beginn des 2Jh, în Die Daker, Köln, 1980.

- Zur Geographie Rumäniens, in Goldhelm. Schwert und Silberschätze, Frankfurt am Main 1994.
- Die römische Kunst in der Dobruscha, in Goldhelm. Schwert und Silberschätze, Frankfurt am Main 1994.

Cartografie

- -Harta Imperiului Roman. Ed. didactică și pedagogică, 1955.
- -Harta Patriei noastre din cele mai vechi timpuri până la sfârșitul stăpânirii romane în Dacia (în colaborare). Ed. didactică și pedagogică, 1956, ed. a II-a 1958.
- -Harta Patriei noastre din epoca migrațiilor până la formarea statelor feudale românești (în colaborare). Ed. didactică și pedagogică, 1956, ed. a II-a 1958.
- -Atlas istoric (în colaborare la) București, Ed. didactică și pedagogică, 1971.

Cursuri universitare și postuniversitare

- Curs de arheologia României. Inst. Arte Plastice "N. Grigorescu" (Academia de Arte Plastice) 1965-1970; 1980-1991; Universitatea Athenaeum 1990-1991.
- Curs de istoria artei antice universale. Inst. Arte Plastice "N. Grigorescu"- 1970-1980.
- Curs de muzeologie. Inst. Arte Plastice "N. Grigorescu" (Academia Arte Plastice) 1980-1991; Universitatea Athenaeum 1990-1991.
- Curs de istoria artei antice în România. Inst. de arte Plastice "N. Grigorescu" 1970-1980; Universitatea Athenaeum 1990-1991.
- Curs de conservarea bunurilor culturale – Institutul de Arte Plastice "N. Grigorescu" 1980-1990.
- Curs de conservarea monumentelor – Institutul de Arte Plastice "N. Grigorescu" 1985-1990.
- Curs de antropologie culturală – Inst. de Arte Plastice "N. Grigorescu", 1980-1990.
- Curs de arheologie universală – Universitatea Athenaeum 1990-1991.
- Muzeotehnică și istorie modernă și contemporană: 1981-1982 – curs postuniversitar, programa analitică și programa calendaristică CSPC.
- Muzeotehnică și istoria artelor: 1981-1982 – curs postuniversitar, programa analitică și programa calendaristică CSPC.
- Expertiză și muzeotehnică – pictură, tempera pe lemn 1983-1984, curs postuniversitar, programa analitică și programa calendaristică CSPC.
- Expertiză și muzeotehnică – arte decorative: 1983-1984 – curs postuniversitar, programa analitică, program calendaristic, CSPC.
- Restaurare pictură tempera pe lemn: 1984 – curs postuniversitar, programa analitică, program calendaristic CSPC.
- Ornamentică și arte decorative – curs postuniversitar, programă analitică, program calendaristic.

- Istoria porțelanului și sticlei – curs postuniversitar, programă analitică, program calendaristic.

Lucrări de știință popularizată

- Capidava. București, Ed. Meridiane, 1965.
- Govora. București, Ed. Meridiane, 1967.
- Ghidul arheologic al Dobrogei. București, Ed. Meridiane, 1967.
- Ion Miclea, Eloda, București, Ed. Meridiane, 1968 (legende albumului).
- Ion Miclea “Persepolis” București, Ed. Meridiane, 1971, Studiul arheologic, p.7-24, legende, bibliografie sumară.
- Ion Miclea, “Egiptul Faraonilor”, București, Ed. Meridiane, 1976, Prefață și comentariu, p. 5-64.
- Ion Miclea “Castelele Rinului”, București Ed. Meridiane, 1976, Studiu și comentarii, p. 9-27.
- Dragomirna (în colaborare cu Ion Miclea) București, Ed. Meridiane, 1976.
- Ion Miclea “Dulce Bucovină”, București Ed. Sport-Turism, 1970, Studiu și comentarii
- Probota (în colaborare cu Ion Miclea), București, Ed. Meridiane, 1978.
- -Ion miclea, “Dobrogea”, București, Ed. Sport-Turism, 1978, Coordonator și autor text (în colaborare).
- Strămoșii românilor (în colaborare cu Ion Miclea) București, Ed. Meridiane, 1980.
- Hurezi (în colaborare cu Ion Miclea) București, Ed. Meridiane, 1989, 44 p.
- Itinerarii arheologice dobrogene, București, Ed. Sport-Turism, 1976 (în colaborare).
- Adamclisi (album de Ion Miclea), București, Ed. Sport-Turism, 1980.